

DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2020-40-5

УДК 330.117:658.5(477)

Ситник Н.І.*кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту**Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7670-8860>E-mail: natalia_sytnik@ukr.net

ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТ ФОРМУВАННЯ ЕКОСИСТЕМИ СТАРТАПІВ УКРАЇНИ

У статті розглядається роль держави як суб'єкта формування вітчизняної екосистеми стартапів. На основі аналізу міжнародного досвіду визначені існуючі у світовій практиці підходи до формування державної політики підтримки екосистеми стартапів, напрями та практичні інструменти стимулювання стартапів. Висвітлені відмінності між проактивною та реактивною політикою стимулювання екосистеми стартапів. Проаналізовано сучасний стан державної підтримки стартапів в Україні. Хоча в Україні розвиток інноваційного підприємництва визначений як стратегічний пріоритет державної політики, однак темпи імплементації практичних заходів, спрямованих на досягнення цієї мети, є недостатніми. Визначені інструменти державного стимулювання вітчизняної екосистеми стартапів, що відносяться до державно-правового регулювання, інвестування стартапів, розвитку людського капіталу, створення центрів компетенцій, інфраструктурного забезпечення, медіа та івент менеджменту.

Ключові слова: стартап, екосистема стартапів, політика підтримки стартапів, інвестування стартапів, людський капітал, інфраструктура стартапів.

Сытник Н.И. ГОСУДАРСТВО КАК СУБЪЕКТ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОСИСТЕМЫ СТАРТАПОВ УКРАИНЫ

В статье рассматривается роль государства как субъекта формирования отечественной экосистемы стартапов. На основе анализа международного опыта определены существующие в мировой практике подходы к формированию государственной политики поддержки экосистемы стартапов, направления и практические инструменты стимулирования стартапов. Выявлены различия между проактивной и реактивной политикой стимулирования экосистемы стартапов. Проанализировано современное состояние государственной поддержки стартапов в Украине. Хотя в Украине развитие инновационного предпринимательства определено как стратегический приоритет государственной политики, однако темпы имплементации практических мероприятий, направленных на достижение этой цели, являются недостаточными. Проанализированы инструменты государственного стимулирования отечественной экосистемы стартапов, включающие государственно-правовое регулирование, инвестирование стартапов, развитие человеческого капитала, створення центров компетенций, инфраструктурное обеспечение, медиа и ивент менеджмент.

Ключевые слова: стартап, экосистема стартапов, политика поддержки стартапов, инвестирование стартапов, человеческий капитал, инфраструктура стартапов.

Sytnik Natalia. THE STATE AS A SUBJECT OF FORMATION OF THE NATIONAL STARTUP ECOSYSTEM

The realization of Ukraine's innovation potential is permanently hampered by a number of political and socio-economic factors. However, despite numerous problems in the economy, innovative entrepreneurship in the form of startup projects shows stable growth. The Ukrainian startup sector has become one of the few sectors of the economy that has been developing dynamically in recent years. International experience indicates that the state is an important player in building the national startup ecosystem. In particular, the state plays a leading role in preventing the outflow of startups to other world ecosystems. The purpose of the article was to establish the features of the state support for the national startup ecosystem and outline the ways to strengthen this support. Based on the analysis of international experience, the existing approaches, methods, and tools used in the world practice to support the startup ecosystems were identified. In terms of the development of the startup ecosystems, two major types of state policies are outlined: proactive policy and reactive policy. The paper provides key characteristics of these types of policies. The analysis of government support for national startup ecosystem was conducted. Although the development of innovative entrepreneurship was defined as a strategic priority of Ukrainian government, the speed of implementation of practical measures aimed at achieving this goal is insufficient. Positive tendencies in the state support of Ukrainian startups as well as the main directions for state stimulation of the domestic startup ecosystem were highlighted. To stimulate the development of the domestic startup ecosystem, the following areas of state support were considered: legal regulation, startup investment, human capital development, competence centers, infrastructure development, media and event management. The factors that inhibit state support for startups were identified. In addition, the role of the private sector in building the national ecosystem of startups was outlined. Promising area of further research is the analysis of trends in the global startup industry and comprehension of international experience to elaborate efficient tools for domestic startup ecosystem support.

Keywords: startup, startup ecosystem, state policy, investments in startups, human capital, startup ecosystem infrastructure.

Постановка проблеми. Реалізація інноваційного потенціалу України перманентно гальмується в силу дії низки факторів політичного та соціально-економічного характеру. Однак, не дивлячись на численні проблеми в економіці, інноваційне підприємство у формі стартап проектів демонструє стабільне зростання. Український сектор стартапів став одним з небагатьох секторів економіки, що динамічно розвивається протягом останніх років. У 2019 р. порівняно з 2018 р. венчурне фінансування стартапів збільшилось на 50% і склало рекордну суму в 510 млн дол. США, обсяг операцій злиття і поглинання (M&A)

досяг 460 млн дол. (зростання у 18 разів порівняно з 2018 р.), янгольські інвестиції – 6,1 млн дол. (зростання у 6,8 разів), що свідчить про зростаючу довіру інвесторів до українського сектору стартапів. Найбільші інвестиції вдалося залучити стартап компаніям GitLab (268 млн дол.), Grammarly (90 млн дол.) та People.ai (60 млн дол.) [1].

Стартапи – це форма інноваційного підприємства, яка дозволяє у короткі терміни перетворювати інноваційні ідеї в успішний бізнес глобального масштабу. Оскільки розвиток стартапів на початкових етапах життєвого циклу визначається, головним чином,

інтелектуальним капіталом фундаторів і не потребує значних матеріально-фінансових ресурсів, українські стартапи можуть на цьому етапі на рівних конкурувати з розвиненими країнами світу. В 2019 р. за рейтингом розвитку екосистеми стартапів StartupBlink Україна посіла 31 місце, що є високим результатом, враховуючи скромні позиції нашої країни за глобальним рейтингом конкурентоспроможності (81 місце), індексом ведення бізнесу (71 місце) та індексом інноваційного розвитку Bloomberg (53 місце). Однак відсутність сприятливих умов подальшого зростання, як показують дані міжнародних рейтингів, є потенційно небезпечною для розвитку української екосистеми стартапів, оскільки змушує перспективні стартапи змінювати країну реєстрації, перетворюючись у компанії з українським корінням.

Міжнародний досвід свідчить, що держава є важливим суб'єктом у розбудові національної екосистеми стартапів, їй належить провідна роль у запобіганні відтоку стартапів до інших екосистем світу. У цьому контексті дослідження теоретико-прикладних аспектів державної підтримки індустрії стартапів є актуальним і своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні та прикладні аспекти інноваційного підприємництва у формі стартап проектів все частіше стають предметом дослідження науковців та фахівців з менеджменту.

Гесць В.М. визначає загальні проблеми технологічного оновлення та інноваційного розвитку економіки України, що, зокрема, перешкоджають функціонуванню стартап компаній [2]. Забезпечення інноваційних процесів в країні пов'язується з формуванням інноваційної екосистеми. Л.І. Федулова та О.С. Марченко розглядають особливості формування національної інноваційної екосистеми, як багатоконпонентну мережеву структуру, що об'єднує різних суб'єктів інноваційного процесу в процесі створення та застосування наукових знань та технологій [3].

Концептуальні основи стартапів закладені в роботах С. Бланка [4], А. Остервальдера [5], П. Грехема [6] та ін. В роботах авторів розкривається сутність стартапів, аналізуються їх визначальні характеристики, етапи життєвого циклу, фактори зростання, типи бізнес-моделей та приклади кращих практик масштабованого зростання стартапів. Характерні риси стартапів та їх відмінності від традиційних бізнес-моделей ідентифіковані Попко О.В. і Мальчик М.В. Автори відзначають проблеми створення потенційно успішних стартапів в Україні та наголошують на необхідності розроблення додаткових механізмів їх інвестиційного забезпечення [7]. В роботі Касич А.О., Джура А.М. узагальнено характеристики та етапи перетворення стартапів у конкурентоспроможне підприємство, зроблений огляд показників, які використовують міжнародні організації для дослідження процесів розвитку стартапів, а саме: рівень підприємницької активності працівників, показник загальної початкової стадії підприємницької активності, індекс активності стартапів Кауфмана [8]. Мрихіна О. і співавт. в контексті проблематики трансферу технологій досліджують особливості становлення і розвитку вітчизняного сектору стартапів, аналізують їх вплив на конкурентоспроможний розвиток ринку високих технологій та економіку країни в цілому, окреслюють шляхи та інструменти стимулювання вітчизняного сектору стартапів [9].

Участь держави у становленні сектору стартапів в Україні залишається малодослідженим питанням. Зокрема, Курченко О., базуючись на досвіді європей-

ських країн, наводить приклади державного стимулювання підтримки стартапів, визначає бар'єри на шляху розвитку стартапів в Україні та окреслює умови їх подолання [10]. В роботі [11] ідентифікуються інструменти державного стимулювання сектору стартапів у країнах Центральної та Східної Європи, які можуть знайти застосування в Україні.

Як показує аналіз літератури, дослідження ролі держави як суб'єкта формування і розвитку екосистеми стартапів ґрунтуються, головним чином, на аналізі окремих прикладів з міжнародної практики. Наразі необхідно, узагальнивши міжнародний досвід, визначити інструменти державного стимулювання ринку стартапів і на цій основі проаналізувати поточний стан та перспектив зростання участі держави у формуванні української національної екосистеми стартапів.

Мета статті полягає у встановленні особливостей сучасного стану державної підтримки вітчизняної екосистеми стартапів та напрямів посилення ролі держави в цьому напрямку на основі узагальнення міжнародного досвіду реалізації програм підтримки стартапів та аналізу інструментів, що застосовуються державою для стимулювання розвитку екосистеми стартапів.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Екосистема стартапів, спрямована на комплексну багатовекторну підтримку індустрії стартап проектів, є підсистемою інноваційної екосистеми. Остання охоплює окремі інституції, відносини, а також різні види ресурсів, необхідні для створення, накопичення, трансферу та реалізації знань у вигляді нових продуктів, сервісів та технологій [12]. До найбільш вагомих факторів зростання інноваційної екосистеми, що знаходяться у сфері впливу держави, відносяться: політична та макроекономічна стабільність, бюджетно-податкова політика, кредитно-грошова політика, інвестиційно-інноваційна політика, зрілість державних інститутів, в тому числі законодавчих і виконавчих органів влади та судочинства, заходи лібералізації підприємницької діяльності та ін.

Накопичений міжнародний досвід дозволяє виокремити два підходи до розбудови національної екосистеми стартапів: 1) зусилля держави спрямовані на створення сприятливих умов розвитку підприємництва, включаючи інноваційне підприємництво; 2) держава, на додаток до цих заходів, розробляє спеціальні програми, орієнтовані на підтримку саме сектору стартапів. В залежності від наявних ресурсів та стратегічних орієнтирів розвитку держави дотримуються одного з двох підходів. Наприклад, у Чеській Республіці, Румунії, Словенії та Хорватії, на відміну від інших країн ЄС, не має окремих програм стимулювання стартапів, однак створення сприятливих умов для інноваційного підприємництва дозволяє цим країнам займати непогані позиції в світовому рейтингу стартапів Startup Blink (у 2019 р. Чехія була на 26 місці, Румунія – на 38, Словенія – на 48, Хорватія – на 50) [13].

Міжнародний досвід свідчить, що найбільших успіхів у розбудові національних екосистем стартапів досягають країни, для яких розвиток інноваційного підприємництва є стратегічним пріоритетом державної економічної політики. Країни-лідери з розвитку індустрії стартапів займають провідні позиції в світових рейтингах інноваційного підприємництва.

Першопрохідцем у формуванні національної екосистеми стартапів стали США, де новостворені ІТ компанії, розташовані в Силіконовій Долині, почали отримувати замовлення від оборонного сектору ще в середині ХХ ст. США відносяться до неба-

гатьох країн світу, в яких держава дотримувалася проактивної політики у формуванні екосистеми стартапів: уряд фактично виступив ініціатором створення екосистеми і діяв на випередження, формуючи серед молодих інноваторів потребу у заснуванні стартапів в високотехнологічних галузях. Іншим прикладом імплементації проактивної політики в сфері індустрії стартапів є Китай. Країна набагато пізніше долучилася до процесу побудови індустрії стартапів, однак спрямувала потужний потік фінансових та матеріально-технічних ресурсів, щоб наздогнати лідерів. Урядом була розроблена комплексна поетапна програма підтримки стартапів. Одним із її напрямків стало досягнення якісної трансформації людського капіталу. У 2010 р. Китай розпочав масштабну реформу вищої освіти. В фокусі уваги уряду опинилися 70 пекінських технологічних вузів, що готують фахівців інженерно-технічних спеціальностей та ІТ. На наступному етапі, в 2015 р., уряд виділив 231 млрд дол. інвестицій на розвиток стартап компаній. В результаті масштабних державних заходів екосистема Пекіна вже створила більш ніж 100 стартапів-«єдинорогів» і зараз входить до десятки найбільших екосистем світу [14].

У більшості країн Західної Європи, Ізраїлі, Сінгапурі, де формування екосистем стартапів розпочалося у 90-х рр. ХХ ст. держава дотримувалася реактивної політики, тобто програми стимулювання стартапів розроблялися відповідно до зростаючих потреб сектору. Аналогічна ситуація спостерігається і в країнах Центральної та Східної Європи, де формування екосистем стартапів стартувало лише на початку ХХІ ст.

Не зважаючи на відмінності у підходах до політики підтримки стартап проектів, напрацьований світовий досвід дозволяє виокремити основні інструменти державного стимулювання, які довели свою ефективність. Ці інструменти, хоча і відрізняються за конкретними формами, поширеністю та особливостями застосування в різних країнах, можна віднести до однієї з таких груп: законодавче регулювання, фінансування, розвиток людського капіталу, створення інфраструктури, партнерство з центрами компетентності, медіа та івент менеджмент (рис. 1).

Розглянемо особливості державного стимулювання сектору стартап проектів в Україні.

Формування в Україні економіки, що базується на знаннях та інноваціях, передбачено низкою програмних державних документів: Стратегією сталого розвитку «Україна-2020» (затверджена Указом Президента у 2015 р.), програмою заходів з виконання Угоди про асоціацію з ЄС (затверджена Урядом у 2017 р.), Стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року (затверджена Урядом у 2019 р.). На жаль, практична імплементація цих документів постійно гальмується, конкурентна позиція України у розвитку інноваційного підприємництва залишається слабкою і суттєвого прогресу в цьому напрямку за останні 5 років не спостерігається.

За даними Глобального інноваційного індексу (Global Innovation Index), Україна у 2019 р. посіла 47 місце, погіршивши свою позицію порівняно з 2018 р. на 4 пункти. Сильними сторонами України є генерування знань, співвідношення патентів за походженням до ВВП за паритетом купівельної спроможності, співвідношення корисних моделей за походженням до ВВП за паритетом купівельної спроможності, витрати на закупівлю програмного забезпечення у відсотках до ВВП, обсяг експорту інформаційно-комунікаційних послуг у відсотках

до загального обсягу торгівлі. Коефіцієнт ефективності інновацій показує суттєву невідповідність між отриманим інноваційним результатом та задіяною в інноваціях ресурсною базою. Якщо у 2019 р. Україна за інноваційним результатом обіймала 36 місце (у 2018 р. – 35 місце), то за ресурсною базою – лише 82 місце (погіршення на 7 пунктів порівняно з 2018 р.). Серед ресурсних компонентів Глобального інноваційного індексу найбільш слабкими є політичне середовище (110 місце), бізнес-середовище (99 місце), загальнодержавна інфраструктура (95 місце), екологічна сталість (120 місце), кредитування (91 місце), інвестиції (115 місце) [15].

Низькі значення вищезгаданих ресурсних компонентів є відповідальністю законодавчих та виконавчих гілок держави. За цих умов передчасно розраховувати на дієві системні заходи в сфері державної підтримки стартапів, хоча певні позитивні зрушення, що стосуються як стартапів так й інноваційного ІТ підприємництва загалом, в країні відбуваються.

Створення сприятливого законодавчого поля для ведення інноваційного бізнесу є виключною прерогативою держави і значення цієї функції для формування бізнес-середовища важко переоцінити. Важливим рішенням на перспективу стало створення у 2019 р. Міністерства цифрової трансформації, яке має формувати та впроваджувати державну політику: у сферах діджиталізації, цифрової економіки та інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства; цифрових навичок громадян, національних електронних інформаційних ресурсів та інтегрованості, розвитку інфраструктури доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу, надання електронних та адміністративних послуг; електронної ідентифікації та інвестицій в ІТ-індустрію [16]. До 2024 р. міністерством планується: перевести в електронний формат 100% публічних послуг для громадян та бізнесу (вже 80% найбільш популярних державних послуг будуть надаватися онлайн у 2020 р.); забезпечити 95% транспортної інфраструктури, населених пунктів та їхні соціальні об'єкти доступом до високошвидкісного інтернету; навчити 6 млн українців цифрових навичок; підвищити частку ІТ у ВВП країни до 10%. І амбітні державні проекти в галузі діджиталізації вже реалізуються, зокрема в межах програми «Держава у смартфоні».

Іншим важливим інструментом розвитку інноваційного ІТ підприємництва, спрямованим на залучення з-за кордону висококваліфікованих ІТ фахівців, має стати е-Резидентство. Цей статус дозволить нерезидентам реєструватися і вести бізнес в Україні онлайн, не виїжджаючи з країни проживання. Е-резидентство довело свою ефективність, зокрема в Естонії, надавши можливість залучити в країну перспективні ІТ компанії та стартапи. В Україні першим кроком у цьому напрямі стало прийняття закону про отримання робочої візи та спрощення реєстрації висококваліфікованих іноземних спеціалістів. Стимулюванню іноземних інвестицій має сприяти прийнятий Верховною Радою закон про відміну реєстрації іноземних інвестицій [17].

У сфері компетенції держави є створення безпечних умов ведення ІТ бізнесу, зокрема, фіскальна стабільність (збереження 5% податку на діяльність ФОП), захист прав інтелектуальної власності, гарантування захисту інвестицій в ІТ-сектор, припинення неправомірного тиску силових органів на ІТ компанії та інвестиційні фонди. Як відзначають фахівці галузі, стан справ за останні роки покращився, однак

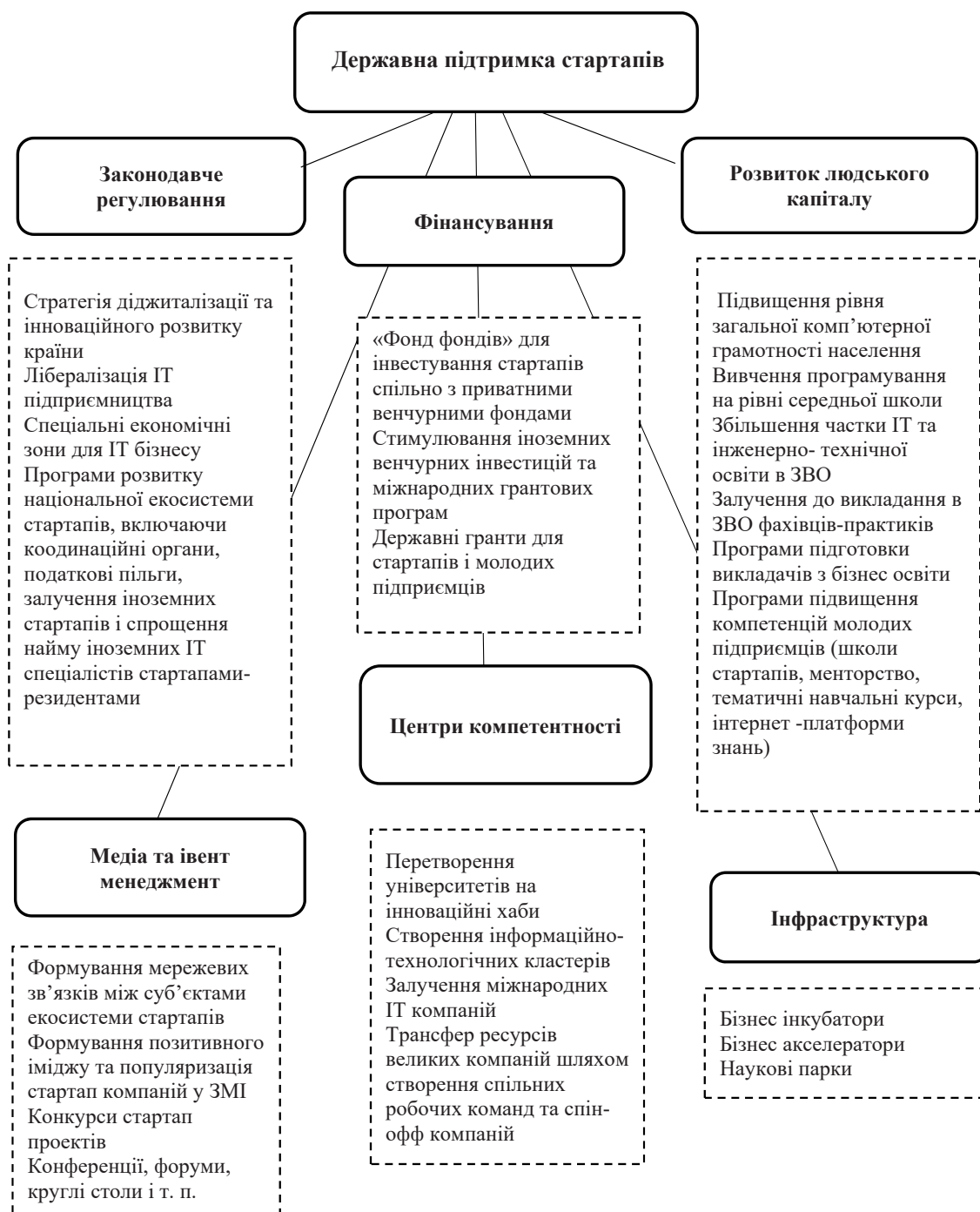

Рис. 1. Інструменти державного стимулювання розвитку екосистеми стартапів

Джерело: побудовано на основі [11]

випадки грубого порушення прав інтелектуальної власності, спроби змінити правила оподаткування ІТ компаній та прецеденти втручання правоохоронних структур в діяльність ІТ компаній розхитують ситуацію і завдають значної шкоди іміджу держави.

Що стосується державного інвестування стартапів, уряд тільки починає впроваджувати напрацьовані у міжнародній практиці інструменти. За ініціативою Кабінету міністрів у 2019 р. був створений «Український фонд стартапів» для фінансової підтримки перспективних інноваційних проектів на посівній та передпосівній стадіях розвитку. Загальна сума фонду – 440 млн грн, а сума підтримки на один

стартап становить 25–75 тис. дол. Перші українські стартапи вже отримали державне фінансування на конкурсній основі. Нова грантова програма фонду передбачає акредитацію та оплату участі стартапів в спеціалізованій навчальній програмі для стартапів «Акселерація» [18].

Одним із позитивних чинників збільшення обсягів внутрішнього ІТ-ринку, які зростають щорічно не менш ніж на 15–20%, є сталі державні закупівлі ІТ продукції. За оцінками фахівців у 2018–2019 рр. вони склали 15,7–15,9 млрд грн [19].

Відповідно до Глобального індексу конкурентоспроможності та Глобального інноваційного індексу

інновацій конкурентною перевагою України є якість людського капіталу та рівень вищої, середньої та професійної освіти. Щороку в Україні випускають 100 тис дипломованих фахівців з інженерно-технічних спеціальностей, з них 20 тис – фахівці в ІТ галузі. Наразі в Україні налічується 185 тис розробників і 4 тис ІТ компаній. За версією порталу «HackerRank» українські розробники програмного забезпечення обіймають 11 місце з 50 країн, що увійшли у рейтинг. Українські фрілансери за якістю та ефективністю послуг займають 7 позицію у світі, а до списку 100 найкращих аутсорсингових компаній світу входить 18 українських [20]. Роль держави у підготовці фахівців інженерно-технічних спеціальностей не варто недооцінювати, хоча зростаючі потреби ІТ сектору і, зокрема, стартапів, вимагають осучаснення існуючої парадигми навчання, перегляду освітніх програм, методик викладання та взаємодії з бізнесом.

Згідно з міжнародним досвідом, підвищенню якості людського капіталу в ІТ сфері сприяють такі заходи:

- введення програмування як обов'язкового предмету вже на рівні середніх шкіл, щоб надати базові знання в цій сфері широкому колу молоді;
- формування у студентів технічних спеціальностей бізнес-компетенцій, необхідних для відкриття власного бізнесу і заохочення підприємництва;
- надання молодим інноваторам – засновникам стартапів практичних знань з ведення бізнесу через мережі менторів та бізнес-консультантів, школи інноваторів та стартапів, галузеві тематичні навчальні програми, портали знань та ін.;
- підвищення компетентності викладачів університетів, що ведуть бізнес-дисципліни на технічних факультетах з посиленням практичної орієнтованості навчання;
- залучення експертів-практиків з досвідом створення успішних ІТ стартапів до викладання на технічних факультетах.

Провідні українські університети, зокрема, Київський державний університет ім. Т.Г. Шевченка, Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського, Львівська політехніка вже працюють в цьому напрямку, активно реформуючи освітні програми підготовки фахівців з інженерно-технічною освітою.

Більш системних і наполегливих зусиль держави вимагає посилення співпраці між університетами та ІТ бізнесом. Як свідчить світовий досвід, перетворення університетів у потужні інноваційні хаби, навколо яких створюються інформаційно-технологічні кластери, може надати значний імпульс до розвитку стартап підприємництва.

В Україні ініціатива у створенні інформаційно-технологічних кластерів належить приватному бізнесу. Наразі більш ніж 110 міжнародних компаній і стартапів мають в Україні свої R&D центри, серед них переважають компанії США (45%), ЄС та Ізраїлю the European Union and Israel. Це пришвидшує формування вітчизняних ІТ кластерів, які інтенсивно розвиваються у більш ніж 20 містах України. Найбільші з них знаходяться у Києві, Львові, Харкові, Дніпрі та Одесі. Саме ці міста (з великою перевагою Києва, де зконцентровано більш ніж 40% розробників програмного забезпечення та більше 50% R&D центрів міжнародних компаній) значно просунулися у формуванні своїх стартап-екосистем [20].

Приватному сектору належить ініціатива у створенні інфраструктурних компонентів екосистеми стартапів, а також івент та медіа менеджменті. За кошти приватних інвесторів були започатковані

такі швидкозростаючі інноваційні центри як UNIT.City, LvivTech.City, District IT Park та «Промприлад.Реновація». Водночас, в останні роки запрацювало декілька бізнес-інкубаторів та акселераторів для стартапів на базі державних академічних освітніх закладів: Сікорський Челлендж (Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського) Start-up Business Incubator KNU (Київський університет ім. Тараса Шевченка); Tech StartUp School (Львівська політехніка), YEP (10 вищих навчальних закладів з різних регіонів України).

Висновки. Держава виступає важливим суб'єктом побудови національних екосистем стартапів. У більшості країн світу створення стартап екосистеми розглядається в більш загальному контексті – створенні оптимальних умов для підприємництва і, зокрема, інноваційного підприємництва. Всі країни-лідери за рейтингом стартап екосистем (StartupBlink) мають високі міжнародні рейтинги за показниками конкурентоспроможності національної економіки, рівнем інноваційності, умовами ведення бізнесу та якістю освіти.

Як показує світовий досвід, політика стимулювання стартапів може бути проактивною, коли держава фактично виступає ініціатором формування екосистеми стартапів, або реактивною, коли дії держави є відповіддю на зростаючі потреби стартапів.

В Україні, хоча розвиток інноваційного підприємництва визначений як стратегічний пріоритет державної політики, темпи імплементації практичних заходів, спрямованих на досягнення цієї мети, недостатні. Це ставить під сумнів можливості подальшого динамічного зростання національної стартап екосистеми. Наразі в Україні відсутня довгострокова державна стратегія розвитку екосистеми стартапів, а стимулювання стартап індустрії носить ситуативний, фрагментарний характер.

До державних ініціатив останніх років, які мають позитивний вплив на ІТ індустрію та сектор стартапів, слід віднести:

- створення Міністерства цифрової трансформації, як координуючого органу з впровадження державної політики у сферах діджиталізації, цифрової економіки та інновацій;
- лібералізація законодавства щодо отримання робочої візи, спрощення реєстрації висококваліфікованих іноземних спеціалістів та відміна реєстрації іноземних інвестицій;
- створення «Українського фонду стартапів» для фінансування стартапів на початкових стадіях.

Найбільш вагомий позитивний вплив держави на розвиток екосистеми стартапів стосується людського капіталу. Традиційно високі стандарти підготовки, як і значна щорічна кількість випускників інженерно-технічних спеціальностей є суттєвими факторами, завдяки якому забезпечується динамічне зростання ІТ галузі та, зокрема, сектору стартапів. Важливо не втратити конкурентні позиції в цьому напрямі, осучаснюючи систему освітньої підготовки фахівців технічного профілю відповідно до потреб ринку.

Розвиток української екосистеми стартапів відбувається, в значній мірі, за рахунок приватного сектору, який забезпечує левову частку фінансування стартап проектів, інфраструктурну базу, взаємодію між корпораціями та стартапами, медіа та івент менеджмент екосистеми стартапів.

Перспективними напрямками подальших досліджень є аналіз тенденцій розвитку світової індустрії стартапів та творче осмислення міжнародного досвіду для розбудови вітчизняної стартап екосистеми.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Інвестиції в українські стартапи у 2019: огляд українського венчурного та приватного капіталу. URL: <http://uvca.eu/ua/news/investments-into-ukrainian-startups-in-2019-overview> (дата звернення: 15.06.2020).
2. Геєць В.М. Бар'єри на шляху розвитку промисловості на інноваційній основі та можливості їх подолання. *Економіка України*. 2015. № 1. С. 4–25.
3. Федулова Л.І. Марченко О.С. Інноваційні екосистеми: сутність та методологічні засади формування. *Економічна теорія та право*. 2015. № 2 (21). С. 21–33.
4. Бланк С., Дорф Б. Стартап: настольна книга основателя. Москва : Альпина Паблішер, 2013. 616 с.
5. Остервальдер А., Пинье І. Построение бизнес-моделей. Настольная книга стратега и новатора. Москва : Альпина Паблішер, 2013. 288 с.
6. Graham P. Startup equals growth. URL: <http://www.paulgraham.com/growth.html>. (дата звернення: 15.06.2020).
7. Попко О.В., Мальчик М.В. Сучасна парадигма стартапів у бізнесі. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Логістика. 2014. № 811. С. 275–279.
8. Касич А.О., Джура А.М. Стартапи як форма підприємницької діяльності: поняття, значення, зарубіжний досвід. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 2. С. 24–31.
9. Мрихіна О.Б., Стояновський А. Р., Міркунова Т.І. Перспективи стартап-компаній у контексті конкурентоспроможного розвитку українського ринку високих технологій. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 9 (171). С. 215–225.
10. Курченко О.О. Державна підтримка стартапів у країнах ЄС: уроки для України. *Вісник Інституту економіки та прогнозування*. 2016. С. 65–71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vier_2016_2016_10 (дата звернення: 04.05.2020).
11. Ситник Н.І. Інструменти державної підтримки екосистеми стартапів: досвід країн Центральної та Східної Європи. *Проблеми економіки*. 2020. № 2. С. 55–62. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-2-55-62>.
12. Стратегія інноваційного розвитку України на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/strategiya-innovatsiinogo-rozvitku-ukrainy/> (дата звернення: 15.06.2020).
13. Startupblink / Startup Ecosystem Rankings Report 2019. URL: <https://report.startupblink.com/> (дата звернення: 04.05.2020).
14. Васиук Г. Что нужно для формирования стартап-экосистемы в Украине? URL: <https://investgazeta.ua/blogs/chto-formirovaniya-startap-ekosistemy-ukraine> (дата звернення: 15.06.2020).
15. Global Innovation Index 2019. URL: <https://www.globalindex.org/gii-2019-report> (дата звернення: 01.04.2020).
16. Янчишин С. Перспективы для IT: какие технологии будут востребованы в 2020 году. URL: <https://mind.ua/ru/openmind/20207697-perspektivy-dlya-it-kakie-tehnologii-budut-vostrebovanny-v-2020-godu> (дата звернення: 15.06.2020).
17. Міністерство та Комітет цифрової трансформації України: Офіційний сайт. URL: <https://thedigital.gov.ua/> (дата звернення: 15.06.2020).
18. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій: Закон України від 23.05.2017 р. № 2058-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-19#Text> (дата звернення: 25.06.2020).
19. Український фонд стартапів: Офіційний сайт. URL: <https://usf.com.ua> (дата звернення: 25.06.2020).
20. Unit City: Tech Ecosystem Guide to Ukraine. URL: <https://tech-ukraine.com> (дата звернення: 15.06.2020).
21. Fedulova L.I., Marchenko O.S. (2015) Innovatsiini ekosystemy: sutnist ta metodolohichni zasady formuvannya [Innovative ecosystems: their essence and methodological bases of formation]. *Ekonomichna teoriia ta pravo*, no. 2 (21), pp. 21–33.
22. Blank S., Dorf B. (2013) Startap: nastol'naya kniga osnovatelya [Startup: Founder's Handbook]. Moscow: Al'pina Pablisher, 616 p. (in Russian)
23. Ostervalder A., Pyne Y. (2013) Postroenie biznes-modelej. Nastol'naya kniga stratega i novatora [Building business models. Handbook of a strategist and innovator]. Moscow: Al'pina Pablisher, 288 p. (in Russian)
24. Graham P. Startup equals growth. URL: <http://www.paulgraham.com/growth.html>. (accessed 15 June 2020)
25. Popko O.V., Malchuk M.V. (2014) Suchasna paradyhma startapiv u biznesi [The modern paradigm of startups in business]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika»*. Lohistyka, no. 811, pp. 275–279. (in Ukrainian)
26. Kasych A.O., Dzhura A.M. (2019) Startapy yak forma pidpriemnytskoi diialnosti: poniattia, znachennia, zarubizhnyi dosvid [Startups as a form of entrepreneurial activity: their concept, meaning and foreign experience]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 2, pp. 24–31. (in Ukrainian)
27. Mrykhina O.B., Stoianovskiy A.R., Mirkunova T.I. (2015) Perspektyvy startap-kompanii u konteksti konkurentospromozhnoho rozvytku ukrainskoho rynku vysokoykh tekhnolohii [The prospects for startup companies in the context of competitive development of the Ukrainian high-tech market]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 9 (171), pp. 215–225. (in Ukrainian)
28. Kurchenko O.O. (2016) Derzhavna pidtrymka startapiv u krainakh ES: uroky dlia Ukrainy [State support for startups in EU countries: lessons for Ukraine]. *Visnyk Instytutu ekonomiky ta prohnozu-vannia*. Available at: <http://nbuv.gov.ua/> (accessed 15 June 2020). (in Ukrainian)
29. Sytnik N.I. (2020). Instrumenty derzhavnoi pidtrymky ekosystemy startapiv: dosvid krain Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy [The tools for state support of the startup ecosystem: the experience of Central and Eastern Europe countries]. *Problemy ekonomiky*, no. 2, pp. 55–62. Available at: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-2-55-62>. (in Ukrainian)
30. Stratehiia innovatsinoho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 10.07.2019 [Strategy for innovative development of Ukraine for the period up to 2030: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 10, 2019]. Available at: <https://www.businesslaw.org.ua/strategiya-innovatsiinogo-rozvitku-ukrainy/> (accessed 15 June 2020). (in Ukrainian)
31. Startupblink / Startup Ecosystem Rankings Report 2019. Available at: <https://report.startupblink.com/> (accessed 04 April 2020) (in Ukrainian).
32. Vasiukov H. Chto nuzhno dlia formirovaniya startap-ekosystemy v Ukraine? [What is needed for the formation of a startup ecosystem in Ukraine?]. Available at: <https://investgazeta.ua/blogs/chto-nuzhno-dlya-formirovaniya-startap-ekosistemy-ukraine> (accessed 15 June 2020). (in Ukrainian)
33. Global Innovation Index 2019. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2019-report> (accessed 01 April 2020).
34. Ianchyshyn S. (2020) Perspektyvy dlia IT: kakyte tekhnolohyy budut vostrebovanny v 2020 godu [Prospects for IT: what technologies will be in demand in 2020]. Available at: <https://mind.ua/ru/openmind/20207697-perspektivy-dlya-it-kakie-tehnologii-budut-vostrebovanny-v-2020-godu> (accessed 15 June 2020). (in Ukrainian)
35. Ministerstvo ta Komitet tsyfrovoy transformatsii Ukrainy: Ofitsiyniy sait [The Ministry and Committee for Digital Transformation of Ukraine: Official site]. Available at: <https://thedigital.gov.ua/> (accessed 15 June 2020). (in Ukrainian)
36. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo usunenня barieriv dlia zaluchennia inozemnykh investytsii. Zakon Ukrainy vid 23.05.2017 r. [On amendments to some legislative acts of Ukraine on the elimination of barriers to attracting foreign investments: Law of Ukraine of 23.05.2017 № 2058-VIII]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-19#Text> (accessed 25 June 2020). (in Ukrainian)
37. Ukrainskyy fond startapiv: Ofitsiyniy sait [Ukrainian Startups Foundation]. Available at: <https://usf.com.ua/> (accessed 25 June 2020). (in Ukrainian)
38. Unit City: Tech Ecosystem Guide to Ukraine. Available at: <https://tech-ukraine.com> (accessed 15 June 2020).

REFERENCES:

1. Investytsii v ukrainski startapy u 2019: ohliad ukrainskoho venchurnoho ta pryvatnoho kapitalu [Investments in Ukrainian startups in 2019: a review of Ukrainian venture and private capital]. URL: <http://uvca.eu/ua/news/investments-into-ukrainian-startups-in-2019-overview> (accessed 15 June 2020). (in Ukrainian)
2. Heiets V.M. (2015) Bariery na shliakhu rozvytku promyslovosti na innovatsiini osnovi ta mozhlyvosti yikh podolannia [Barriers to the industry development on innovation basis and opportunities to overcome them]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 1, pp. 4–25. (in Ukrainian)